

SPIS TREŚCI

OD JAWNEJ OPOZYCJI DO SOLIDARNOŚCI

Justyna Błażejowska – Potrzeba łączy, sukces dzieli	
Komitet Obrony Robotników 1976–1977 (1981)	3
Ewelina Ślęzak – Kościół łódzki wobec opozycji (1976–1981)	20
Grzegorz Majchrzak – Posłanie, które rozwścieczyło starców z Kremla	29
Piotr Brzeziński – Solidarność według Andrzeja Wajdy	39
Andrzej Malik – Polak, katolik, opozycjonista	
Stanisław Tor (1910–1981)	50

KOMENTARZE HISTORYCZNE

Tomasz Łabuszewski – Konspiracja grodzieńska i długie ręce Moskwy	64
---	----

Konspiratorom grodzieńskim przebijającym się na zachód mogło się wydawać, że znalezienie się na terytorium, bądź co bądź, Polski stworzy w ich sytuacji jakąś nową jakość i perspektywę. Da im poczucie większego bezpieczeństwa. W tym złudnym, jak się potem okazało, przekonaniu było sporo – przynajmniej początkowo – racji. Po przejściu linii granicznej otrzymywali oni bowiem od swoich dowódców dokumenty legalizacyjne wystawiane na nowe – fikcyjne – nazwiska, nieznanne komunistycznemu resortowi bezpieczeństwa, i rozjeżdżali się w różne strony, głównie na teren tzw. Ziemi Odzyskanych.

**Radosław Stróżyk – Prowokacja praska,
czyli ujawnienie żołnierzy z prawobrzeżnej
Warszawy we wrześniu 1944 r. 79**

Armia Czerwona, przy współudziale 1 Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki „ludowego” Wojska Polskiego, rozpoczęła 10 września 1944 r. natarcie, zwane „operacją praską”. W ciągu zaledwie czterech dni opanowała prawobrzeżną Warszawę. Dowódca Obwodu VI Praga Armii Krajowej ppłk Antoni Żurowski „Papież”, po dekonspiracji części swoich podkomendnych podczas walk, zdecydował się podjąć rozmowy z przedstawicielami nowej władzy.

**Mieczysław B. Vogt – Diabeł kłamie nawet
wtedy, kiedy mówi prawdę 90**

**Anna Jagodzińska – Książd Jan Szlachta
– kapłan Niezłomny 100**

**Damian Sitkiewicz – Żołnierz podziemia
narodowego Zygmunt Jezierski (1925–1949),
porucznik Narodowych Sił Zbrojnych . . . 111**

Szczątki Zygmunta Jezierskiego „Orla” zostały odnalezione 24 maja 2013 r. przez zespół Instytutu Pamięi Narodowej prof. Krzysztofa Szwagrzyka w kwaterze „Ł” na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie, a 9 czerwca 2016 r. zidentyfikowane. 22 września 2019 r. żołnierz Narodowych Sił Zbrojnych spoczął w Mauzoleum Wyklętych-Niezłomnych razem z innymi ofiarami zbrodni komunistycznych.

**Jan Temler – Wspomnienia
Birkenau, Dora i inne obozy 121**

KSIĄŻKI

Tomasz Szturo – Papież na rozdrożu . . . 139

M. Sanak, *Papież Pius XII w propagandzie komunistycznej w Polsce w latach 1945–1958*, Warszawa 2024

ROCZNICE

**Kinga Hałacińska – Polskie Koleje Państwowe
w odbudowie Rzeczypospolitej 147**

W listopadzie 1918 r. Polska odzyskała niepodległość, a obywatele przejmowali dworce, tabory i linie kolejowe z rąk wycofujących się zaborców. Młodziutkie państwo musiało potem połączyć trzy odmienne sieci w jeden sprawny organizm. Również 100 lat temu – w 1926 r. – powstała spółka PKP.

Kolegium:

dr Wojciech Frazik, Adam Hlebowicz,
dr Kazimierz Krajewski,
dr hab. Mariusz Krzysztofiński,
dr Marcin Majewski, dr hab. Filip Musiał,
prof. Piotr Niwiński, Jan M. Ruman,
dr hab. Krzysztof Sychowicz,
ks. dr hab. Jarosław Wąsowicz,
Anna Zechenter

Redaguje zespół:

Wojciech Butkiewicz – sekretarz redakcji
(tel. 22 581-88-13,
wojciech.butkiewicz@ipn.gov.pl),
Jakub Gołębiewski
(jakub.golebiewski@ipn.gov.pl),
Kinga Hałacińska
(kinga.halacinska@ipn.gov.pl),
Romuald Niedziółko – zastępca redaktora
naczelnego
(romuald.niedziolko@ipn.gov.pl),
Jan M. Ruman – redaktor naczelny
(jan.ruman@ipn.gov.pl),
Piotr Życieński – fotoreporter

Projekt graficzny,

projekt okładki i łamanie:

Katarzyna Dziedzic-Boboli

Korekta: Beata Stadryniak-Saracyn

Adres do korespondencji:

ul. Kurtyki 1, 02-676 Warszawa

Kolportaż:

Tel. 22 544-57-19

(joanna.pszczola@ipn.gov.pl)

Druk:

Drukarnia Leyko Sp. o.o.

Na okładce:

Strajkujący stoczniowcy podczas Mszy św.,
Stocznia Gdańska, sierpień 1980 r. Fot. AIPN